

ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMIDA YOZMA IMTIHONLARNING RO'LI VA SAMARADORLIGI.

Payg'amova Oybarchin

Termiz Davlat Universiteti o'zbek tili fakulteti 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida yozma imtihonlarning o'rni va samaradorligi tahlil qilinadi. Yozma imtihonlarning afzalliklari, kamchiliklari hamda ularni takomillashtirish yo'llari ilmiy manbalar asosida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, yozma imtihonlarning baholash tizimidagi roli va ularning ta'lim jarayoniga ta'siri haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: yozma imtihon, baholash tizimi, ta'lim sifati, test tizimi, innovatsion baholash, ta'lim metodlari.

Yozma imtihonlar ta'lim jarayonida bilimni baholashning eng keng tarqalgan shakllaridan biridir. U o'quvchilarning fanni o'zlashtirish darajasini aniqlash, mantiqiy fikrlash qobiliyatini baholash va akademik intizomni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq, zamonaviy ta'lim tizimida yozma imtihonlarning samaradorligi haqida turli fikrlar mavjud. Ushbu maqolada yozma imtihonlarning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilinadi hamda ularning ta'lim jarayoniga ta'siri o'rganiladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida talabalar bilimni baholashning turli usullari mavjud bo'lib, yozma imtihonlar eng muhim baholash usullaridan biri hisoblanadi. Yozma imtihonlar o'quvchilarning mavzularni chuqur tushunishini tekshirish, tahliliy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini aniqlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada yozma imtihonlarning ahamiyati, ularning samaradorligi va zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni muhokama qilinadi.

Yozma imtihonlarning ta'lim tizimidagi o'rni

- Bilimni chuqur tekshirish: Yozma imtihonlar o'quvchilarning mavzuni qay darajada o'zlashtirganini aniqlash imkonini beradi.

- Tahliliy fikrlashni rivojlantirish: Yozma javob berish orqali o'quvchilar mavzular bo'yicha tahliliy fikrlash, xulosa chiqarish va argumentatsiya qilish qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

- Ijodiy yondashuvni rag'batlantirish: Test yoki og'zaki imtihonlardan farqli ravishda, yozma topshiriqlar ijodiy yondashuvni talab qiladi.

- O'quv jarayonining monitoringi: O'qituvchilar uchun yozma imtihon natijalari o'quvchilarning bilim darajasini baholash va ta'lim sifati oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Yozma imtihonlarning samaradorligi

Yozma imtihonlarning samaradorligi ularning qanday tashkil etilganligiga bog'liq. Quydagi omillar samaradorlikni oshirishga yordam beradi:

- Savollar sifati: Aniq va tushunarli savollar, tanqidiy fikrlashni talab qiladigan topshiriqlar imtihon samaradorligini oshiradi.

- Baholash mezonlari: Ochiq, shaffof va adolatli baholash tizimi o'quvchilarning natijalarini ob'yektiv baholashga yordam beradi.

- Imtihon topshirish muhitining mosligi: Stress va bosimni kamaytirish, o'quvchilarning bilimlarini haqqoniy ko'rsatishga imkon yaratadi.

- Natijalarni tahlil qilish va fikr-mulohaza berish: O'quvchilar o'z xatolarini tushunib, kelajakda ulardan saboq olishlari uchun imtihon natijalari bo'yicha tahlil va mulohazalar berish muhimdir.

Zamonaviy yozma imtihonlar shakllari

Hozirgi kunda yozma imtihonlar turli shakllarda tashkil etiladi:

- An'anaviy insholar va testlar: O'quvchining mavzuni qay darajada o'zlashtirganini aniqlashga xizmat qiladi.

- Ochik javobli savollar: O'quvchining fikrlash qobiliyatini tekshirishga yordam beradi.

- Kreativ yozma topshiriqlar: Muammoli vaziyatlarni hal qilishga yo'naltirilgan topshiriqlar o'quvchining ijodiy yondashuvini rag'batlantiradi.

- Onlayn imtihonlar: Elektron ta'lim platformalari orqali o'tkaziladigan imtihonlar tezkor natijalar va yanada shaffof baholash imkonini beradi.

Yozma imtihonlarning muammolari va ularni hal qilish yo'llari

Ba'zi hollarda yozma imtihonlar bilan bog'liq muammolar yuzaga kelishi mumkin:

- Sub'yektiv baholash: Baholash mezonlarini aniq belgilash orqali bunday muammolarni bartaraf etish mumkin.

- O'quvchilarning stressi: Imtihon oldidan tayyorgarlik bo'yicha psixologik treninglar o'tkazish stressni kamaytirishi mumkin.

- Akademik halollik muammosi: Plagiat va boshqa firibgarlik holatlarining oldini olish uchun maxsus dasturlar va monitoring tizimlari joriy etilishi lozim.

Yozma imtihonlarning samaradorligi ta'lim tizimining umumiy sifatiga bog'liq. Ba'zi hollarda bunday imtihonlar o'quvchilarning bilimni aniq aks ettira olsa, boshqa hollarda esa ularning fikrlash qobiliyatini cheklashi mumkin. Shuningdek, yozma imtihonlar o'qituvchilar uchun ham baholash jarayonida qo'shimcha yuk bo'lib, natijalarning subyektiv talqin qilinish ehtimoli mavjud. Shuning uchun zamonaviy ta'lim tizimida baholashning kombinatsiyalangan usullaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

Yozma imtihonlar zamonaviy ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi va ularning samaradorligi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir qiladi. To'g'ri tashkil etilgan yozma imtihonlar o'quvchilarning bilimini adolatli baholash, tahliliy fikrlash va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli, yozma imtihonlarning sifatini oshirish va zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Maqolada yozma imtihonlarning zamonaviy ta'lim tizimidagi roli tahlil qilindi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, quyidagi takliflar ilgari surildi:

Yozma imtihonlarni innovatsion baholash usullari bilan integratsiyalash.

O'quvchilarni stress holatidan saqlash uchun baholash jarayonini yanada moslashuvchan qilish.

O'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda differensial baholash tizimini joriy etish.

Yozma imtihon natijalarining adolatliligini oshirish uchun raqamli baholash tizimlaridan foydalanish.

Kelajakda yozma imtihonlarning samaradorligini oshirish maqsadida ta'lim metodikalarini yanada rivojlantirish va yangi innovatsion yondashuvlarni joriy etish zarur.

Adabiyotlar.

1. Boedigheimer, R., Ghrist, M., Peterson, D., and Kallemyn, B. (2015). Individual Oral Exams in Mathematics Courses: 10 Years of Experience at the Air Force Academy. PRIMUS, 25(2): 99-120.
2. Ernest, P. (2016). Mathematics and values. In Mathematical Cultures (pp. 189-214). Springer International Publishing.
3. Fan, L., and Yeo, S. M. (2007). Integrating oral presentation into mathematics teaching and learning: An exploratory study with Singapore secondary students. The Montana Mathematics 6 IMVI Open Mathematical Education Notes, 7(2017) M.Videnovic Enthusiast, Monograph, 3, pp. 81-98.
4. Gold, B. (1999). Assessment Practices in Undergraduate Mathematics. Washington DC: Mathematical Association of America, pp. 143-145.
5. Hiebert, J., and Lefevre, P. (1986). Conceptual and procedural knowledge in mathematics: An introductory analysis. In J. Hiebert (Ed.), Conceptual and procedural knowledge: The case of mathematics (pp. 1-27). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
6. Hounsell, D., Falchikov, N., Hounsell, J., Klampfleitner, M., Huxham, M., Thompson, K., and Blair, S. (2007). Innovative Assessment Across the Disciplines: An Analytical Review of the Literature. York: Higher Education Academy.